

Jonathan Edwards

• door Peter van Beugen

IEDERE VERNIEUWINGSBEWEGING KONDIGT ZICH AAN DOOR HAAR VOORLOPERS. MANNEN DIE HUN TIJD ALS HET WARE VOORUIT ZIJN EN DIE BEVLOGEN ZIJN DOOR DE GEEST VAN DE HERVORMINGSBEWEGING DIE IN LATER TIJD OP GROTE SCHAAL HET AANZIEN VAN HET CHRISTENDOM BEPAALT. JOHANNES HUSS EN JOHN WYCLIFFE WAREN ZULKE MANNEN DIE ALS VOORBODEN OPTRADEN VAN DE REFORMATIE, DIE EEN EEUW LATER PLAATSVOND. OOK HET RÉVEIL OF DE EVANGELISCHE KERKHERVORMING VAN DE 19^E EEUW KONDIGDE ZICH IN DE 18^E EEUW AL AAN. JOHN WESLEY EN GEORGE WHITEFIELD ZIJN GEZICHTSBEPALLENDE FIGUREN IN DE OPWEKKINGEN VAN DE 18^E EEUW, MAAR IN ÉÉN ADEM MET HEN NOEMEN WE JONATHAN EDWARDS, DIE ALS EERSTE THEOLOOG VAN DE BODEM VAN DE NIEUWE WERELD OPTRAD EN DE GROTE MOTOR IS GEWEEST IN DE FIRST GREAT AWAKENING.

Voorgeschiedenis

Aan het eind van de 16e en in de 17e eeuw ontstonden in verschillende landen in het protestantisme stromingen die een reactie waren op ontwikkelingen in de volkskerk. Duitsland kende de opkomst van het piëtisme, met aanhangers die pleitten voor een heropleving van een vroom en praktisch christendom, als reactie op het dogmatisch en formeel geworden geloof in de Lutherse kerk. In de lage landen kwam de beweging van de Nadere Reformatie op gang die in geestelijk opzicht verwant was met het Duitse piëtisme. Zij benadrukte ook een uitwerking van

de leer in het praktische, vrome leven van de gelovigen en de ervaring of de 'bevinding' daarvan in het persoonlijke geloof, dat o.a. tot uitdrukking kwam in de taal van liederen en gebeden. In Engeland kwam al vroeg de stroming van het puritanisme op gang, in reactie op de leer en praktijk van de Anglicaanse kerk, die naar de mening van de puriteinen nog te veel leunde op die van Rome. Zij streefden een zuiver ('pure') geloofsleven na in overeenstemming met het Woord van God. In Engeland leidde dit o.a. tot de praktijk van volwassenendoop en het ontstaan van de Baptisten. Bekende Engelse puriteinen zijn John >>

Owen en John Bunyan. Latere predikers als Charles Spurgeon en Martyn Lloyd Jones waren duidelijk kinderen van het Puriteins gedachtegoed.

Waar de Nadere Reformatie het stempel zou gaan dragen van het hypercalvinisme; het Duitse Pietisme een sterke neiging tot naar binnen gekeerde vroomheid en wereldmijding kende, zou de puriteinse beweging, die daar weliswaar sterk op leek, meer nadruk kennen van geloofs zekerheid en zich naar buiten gaan richten. Het sterkst deed zich deze ontwikkeling naast Engeland, voor in de Nieuwe wereld: de (latere) Verenigde Staten.

Edwards' levensloop

Jonathan Edwards werd geboren op 5 oktober 1703 in een puriteins gezin in East Windsor, Connecticut, als 5^e van 11 kinderen. Zijn vader was geestelijke en Jonathan werd van jongs af aan onderwezen in de Bijbel, theologie en in de klassieke en oude talen. Hij studeerde theologie en filosofie aan de Yale universiteit en verdiepte zich in het debat tussen de orthodox-calvinistische en puriteinse voorgangers met de liberale stromingen in zijn dagen, die het rationalistisch stempel van de Verlichting droegen. Aan Yale publiceerde Edwards hoofdzakelijk over filosofie en metafysica. In 1726 volgde Jonathan zijn grootvader op als voorganger

in de kerk van Northampton, Massachusetts, en een jaar later trouwde hij met Sarah Pierpont, met wie hij tien kinderen kreeg. In de jaren 1734 – 1735 ontstonden er de eerste tekenen van de First Great Awakening, een opwekkingsbeweging in Noord-Amerika. Jonathan Edwards werd een leidende figuur in die beweging en hij publiceerde er in 1738 al een boek over met de titel *A faithful narrative of the surprising work of God*. Jonathan kreeg steeds grotere bekendheid als opwekkingprediker. De opwekkingsbeweging breidde zich in de jaren '30 en '40 van de 18^e eeuw uit en Edwards publiceerde verder o.a. *The Distinguishing Marks of a work of the Spirit* (1741), *Some thoughts concerning the present revival* (1742), *A treatise concerning religious affections* (1746) en zijn misschien wel meest bekende werk *'Sinners in the hand of an angry God* (1741). De basis voor zijn werk was een interpretatie van de gereformeerde theologie met een nadruk op de soevereiniteit van God, de verdorvenheid van de mens, de realiteit van de hel en de noodzaak van een bekering met wedergeboorte. Hoewel calvinist, legde hij tevens nadruk op de keuze die de mens zelf speelt in de keuze om het heil aan te nemen. Edwards kreeg kritiek uit zowel vrijzinnige als behoudende kringen, die meenden dat zijn bekeerlingen zich een ingebeeld heil hadden aangemeten of dat dit zelfs een werk van de duivel was! In 1750 raakte Edwards in conflict met de kerkenraad in

Northhampton. Hij meende dat zij een te liberaal toelatingsbeleid tot het sacrament voerde, waardoor ongelovigen en naamchristenen daar vrije toegang toe kregen. Hij werd door de kerkenraad uit zijn dienst ontslagen en Edwards verhuisde naar Stockbridge, in het noordwesten van Massachusetts. De breuk met zijn kerkenraad markeert ook een bredere breuk in de Amerikaanse geschiedenis, waarin de Amerikaanse cultuur zich in godsdienstig, sociaal en politiek opzicht losmaakt van de krachten uit de Oude wereld. In Stockbridge diende Edwards van 1751 tot 1757 en verrichte hij missionair werk onder de indianen van de Mahican en Mohawk stammen. In deze periode schreef hij zijn boek, geheten *the Arminian controversy*, waarin hij zich op het standpunt stelt dat de wil van de mens wordt bepaald door neiging tot zonde of tot genade in zijn ziel. In 1757 aanvaardde Edwards het voorzitterschap over het College of New Jersey, de latere Princeton Universiteit. Hier wilde Edwards twee boeken voltooien, waaronder een *Harmony of the Old and the New Testament*, maar een ziekte leidde tot zijn dood op 22 maart 1758.

Manifestaties van de Geest

In tegenstelling tot het beeld dat misschien van hem ontstaat, was Edwards als spreker niet opruiend. Hij sprak langzaam en op kalme toon en bouwde zijn betoog stapsgewijs op. Toch onderging zijn gehoor vaak heftige reacties, niet alleen geestelijk of emotioneel, maar ook fysiek. Getuigenverslagen spreken o.a. van mensen die in zwijm vallen, waaronder zijn eigen vrouw: 'Ik bleef maar duidelijke beelden van de toekomstige wereld krijgen, van het eeuwige geluk en de eeuwige ellende' (Clarke: 2013). Edwards beschreef de ervaringen van zijn vrouw zelf en 'bespeurde bij haar een nieuwere en diepere geest van aanbidding en een toegenomen besef dat het de taak is van elke christen om de armen barmhartigheid te bewijzen'. Maar niet alleen zijn vrouw, ook vele leden van zijn gehoor ondergingen 'lichamelijke manifestaties zoals tranen, trillen, luide uitroepen, het wegvallen van lichamelijke kracht, stuiptrekkingen en schokken' (Clarke: 2013). John Wesley, die inmiddels in Engeland krachtig predikte, beschreef soortgelijke verschijnselen: 'Een arts die zijn samenkomst had bezocht had het volgende ervaren: 'Vandaag was iemand die hij al jaren kende de eerste die in luid geroep en tranen uitbarstte. Hij kon zijn ogen en oren nauwelijks geloven. Hij stond op en ging dichtbij haar staan om elk

symptoom nauwkeurig te observeren, totdat er grote druppels zweet over haar gezicht rolden en al haar botten schudden. Hij wist niet wat hij ervan moest denken, al was hij ervan overtuigd dat er geen bedrog in het spel was en ook geen natuurlijke aandoening. Maar toen haar geest en haar lichaam in één ogenblik genezen werden, gaf hij toe dat Gods Geest aan het werk moest zijn' (Clark:2013). Toch legde Edwards nooit enige nadruk op deze verschijnselen. Hij beschouwde ze als 'bijkomstige verschijnselen' in het werk van God en wees bekering in iemands levenswandel aan als de voornaamste vrucht van de prediking.

Theologie en nalatenschap

Edwards wordt beschouwd als een van de eerste en grote filosofische theologen van Amerikaanse bodem en speelde een voorname rol in de First Great Awakening. Deze opwekkingsbeweging heeft een blijvend stempel nagelaten op het Amerikaanse protestantisme en geldt als een vroege voorloper van het Réveil dat zich een eeuw later over grote delen van de wereld zou verbreiden. Ze ging gepaard met een krachtige prediking van een persoonlijke relatie met Jezus Christus. De preek *Sinners in the hand of an angry God* was bedoeld om kerkgangers wakker te schudden en hun leven voort te zetten in een toewijding aan Christus. Toen Edwards deze boodschap bracht in de kerk in Enfield, werd hij meerdere malen tijdens zijn preek onderbroken door mensen die, diep overtuigd van zonde riepen 'wat moet ik doen om behouden te worden', en zijn preek kreeg bijna de dimensie van die van Petrus op de eerste pinksterdag. Gelovigen werden uit de gewoonten van rituelen, ceremonies en hiërarchie verlost. Men ging zelf de Bijbel lezen en ontving goddelijk onderwijs over geestelijke overtuiging en verlossing, vernieuwde toewijding en nieuw leven. Door deze First Great Awakening werden veel kerkmensen bereikt met de boodschap van het evangelie. Een tweede opwekkingsbeweging die rond het jaar 1800 ontstond, zou ook veel buitenkerkelijke mensen bereiken. Vooral in de zuidelijke Amerikaanse staten leidde de beweging plaatselijk tot het verdwijnen van de diepgewortelde kloof tussen de rassen en konden blanken en zwarten in sommige kerken aan dezelfde diensten deelnemen. ■

Gebruikte bronnen o.a. Latourette, K.S. A History of Christianity, 1999, Hendrickson, Peabody en Clark, R. Er is meer, 2013, Arrowz